

ХЕРМАН ХЕСЕ ПОЕТЪТ

Превод от немски: Недялка Попова, 2006

chitanka.info

Разказва се, че в младостта си китайският поет Хан Фоок, въодушевен от чудния стремеж да изучи всичко и да се усъвършенства във всичко, което по някакъв начин спада към поетичното изкуство, тогава бил още в своята родина, живеел край Жълтата река. По собствено желание и с помощта на родителите си, които нежно го обичали, бил сгоден за девойка от добър род и сватбата трябвало да стане наскоро, определена за ден, обещаващ щастие. По онова време Хан Фоок бил едва на двадесет години, хубав младеж, скромнен, с приятни обноски, с научни познания и въпреки младостта си вече известен сред литераторите в своя роден край чрез някои отлични стихотворения. Без да е направо богат, той все пак можел да разчита на достатъчно средства, които чрез зестрата на годеницата му щели да се увеличат още, и понеже тя освен това била много красива и добродетелна, изглеждало, че за щастieto на младежа не липсвало нищо. И все пак той не бил съвсем доволен, защото сърцето му било изпълнено от честолюбието да бъде съвършен поет.

Това се случило в една вечер, когато край реката започвало тържество с празнични светлини на фенерчета, а Хан Фоок се разхождал сам по отвъдния бряг. Той се облегал на дънера на едно дърво, разклонено над водите, и гледал как по огледалото на реката плуват и трептят хиляди светлини, в ладните и саловете виждал мъже и жени, млади момичета в празнични облекла да се поздравяват и блестят като красиви цветя. Слушал лекия ромон на озарените води, напева на певците, трептенето на струните на цитрите и приятните тонове, изтръгвани от свирачите на флейта, и над всичко съзирал трептенето на синкавата нощ, сякаш е свод на някой храм. Сърцето на младежа се разтуптяло, тук бил самотен зрител, следвал настроението си и съзерцавал цялата тази прелест. Но толкова много му се искало да премине на другия бряг и в близост до годеницата и приятелите си да се наслади на празника. Все пак така копнежно жадувал да възприеме всичко това като изискан зрител и да го отрази в напълно съвършено стихотворение: синевата на нощта, играта на светлинните отражения по водите, както и удоволствието на гостите от празника и копнежа на притихналия зрител, облегал на ствола на дървото, протегнато над брега. Поетът усетил, че при всички празници и удоволствия на тази земя нему никога няма да бъде съвсем добре и истински весело на сърцето, че и сред живота ще си остане самотник и до известна степен

зрител и чужденец, и почувствал, че душата му сред много други по естеството си е сътворена така, че да усеща и цени едновременно красотата на земята и тайните изисквания на чужденеца. Ето защо той се натъжил и размислил над това и целта на разсъжденията му била: истинско щастие и дълбока утоленост могат да му бъдат отредени само ако нявга му се удаде да отрази в стиховете си, облагородени и вечни, отраженията на самия свят и да ги притежава.

Хан Фоок едва ли е знаел дали още будува или се е унесъл в дрямка, когато доловил лек шум и забелязал до дънера да стои непознат старец във виолетова дреха и с достолепно изражение на лицето. Той се изправил и го приветствал с поздрав, подходящ за стар и знатен мъж. Чужденецът обаче се усмихнал и изговорил стих, в който имало всичко, което младежът току-що изпитал, отразено толкова съвършено и красиво по правилата на големите поети, че сърцето на младия човек замряло от удивление.

— О, кой си ти — извикал той и се поклонил дълбоко, — че можеш да виждаш в душата ми и изричаш стихове, по-красиви от тези, каквито някога съм чувал от всички мои учители?

Непознатият отново се усмихнал, с усмивката на съвършен казал:

— Ако желаеш да бъдеш поет, тогава ела при мен. Ще намериш моята колиба при извора на голямата река в северозападните планини. Името ми е Майстор на съвършеното слово.

С тези думи старият мъж пристъпил в тясната сянка на дървото и в миг изчезнал, а Хан Фоок, който напразно го търсил, не намерил ни следа от него и вече твърдо вярвал, че всичко е било само сънен унес от умора. Той забързал към лодките, към отсрещната страна и присъствал на празника, но между разговори и звуци на флейта все пак чул тайнствения глас на непознатия и му се сторило, че и неговата душа си е отишла заедно с непознатия, тъй като стоял сам и чужд, със сънуващи очи сред веселите, които дразнели със своята влюбеност.

Бащата на Хан Фоок мислел няколко дни по-късно да събере своите приятели и роднини, за да определят деня на сватбата. Ето че годеникът се противопоставил и казал:

— Простете ми, ако ви се струва, че нарушавам послушанието, което синът дължи на своя баща. Но ти знаеш колко силно е желанието ми да се отлича с поетичното изкуство и макар неколцина мои

приятели да възхваляват стиховете ми, то все пак добре зная, че още съм начинаещ, на първите стъпала на пътя. Ето защо те моля: остави ме още известно време да живея сам за поезията си, от която се надявам на радост и слава.

Словото му учудило неговия баща и той отвърнал:

— Това изкуство явно трябва да ти е по-скъпо от всичко друго, щом заради него искаш да отложиш дори сватбата си. Или междувременно се е случило нещо помежду теб и годеницата ти, така че кажи ми, ако мога — ще ти помогна, да ви помиря или да ти намеря друга.

Но синът се закле, че обича годеницата си не по-малко от миналия ден и всякога ще я обича, че между тях не е паднала дори сянката на някакъв спор. И веднага разказал на баща си, че чрез един сън в деня на празника на светлините при реката му се явил човек, който се обявил за майстор на словото, а той копнежно искал да бъде негов ученик, повече, отколкото да се сдобие с всичкото щастие на света.

— Добре — произнесъл бащата, — давам ти една година. През това време можеш да следваш своя сън, който навярно ти е бил изпратен от някой бог.

— Биха могли да бъдат и две години — продължил колебливо Хан Фоок, — кой ли знае това?

Тогава баща му се натъжил, но оставил сина си да тръгне, който написал писмо на своята годеница, сбогувал се и потеглил.

След като странствал твърде дълго, стигнал до извора на реката и намерил съвсем изолирана голяма бамбукова колиба, а пред нея на тъкана рогозка седял старият мъж, когото видял на речния бряг до дънера на дървото. Той седял и свирел на лютня, а когато съзрял госта да се приближава с уважение, той не станал, нито го поздравил, а само се усмихнал и нежните му пръсти пробягали по струните, и през долината се понесла вълшебна приказка като сребърен облак, младежът останал и се удивил, в приятното учудване забравил всичко друго, докато Майсторът на съвършеното слово не оставил настрана малката си лютня и влязъл в колибата. Тогава Хан Фоок го последвал с уважение и останал тук като ученик и негов слуга. Изминал месец, в който той се научил да презира всички песни, които преди съчинил сам, и ги изтрил от паметта си. И отново подир месеци той зачеркнал

песните усвоени от учителите му у дома. Майсторът почти не бил му казал нито дума, той мълком го учел да свири на лютня, докато същината на ученика всецяло се проникнала от музиката. Веднъж Хан Фоок съчинил малко стихотворение, в което описал есенния полет в небето, и то много му харесало, но не се осмелил да го покаже на майстора. Ала все пак една вечер го изпял встрани от колибата, а той го слушал с наслада и при това не изрекъл нито дума. Само тихо свирел на своята лютня и щом въздухът взел да става прохладен и падането на здрача се ускорило, се надигнал остър вятър, макар да било посред лято, и по посивялото небе вече летели два рибаря в силен копнеж за полет и във всичко това имало толкова много красота и съвършенство, както в стиховете на ученика, че той се натъжил и смълчал, чувствал се загубил стойност. Старецът постъпвал така всякога и след като изминала цяла година Хан Фоок се бил научил да свири на лютня почти съвършено, поетичното изкуство той винаги смятал за по-трудно и по-възвишено.

Когато изтекли две години, младият човек бил обзет от силна носталгия по своите, по родния край и по годеницата си и той помолил майстора да му позволи да отпътува.

Майсторът се усмихнал и кимнал.

— Ти си свободен — отвърнал той — и можеш да отидеш, където поискаш. Възможно е да се завърнеш, можеш и да останеш там — да не идваш тук, точно както ти харесва.

В същия момент ученикът тръгнал на път и вървял без отдих, докато веднъж на зазоряване спрял край познатия речен бряг и гледал отсреща към извития мост, към своя роден град. Крадешком се промъкнал в бащината си градина, през прозореца на спалнята дочул дишането на баща си, който още спял, прокраднал се и в овощната градина до къщата на своята годеница и от върха на едно крушово дърво, на което се качил, я видял да стои в стаята и да реше косите си. И след като разгледал всичко това със собствените си очи и го сравнил с картината, която си бил нарисувал в своята носталгия, му станало ясно, че въпреки всичко не му е отредено да бъде поет и разбрал, че в сънищата на поета живеят красота и прелест, каквито напразно се търсят в нещата от действителността. И той слязъл от дървото, изтичал през градината, преминал по моста, за да се върне от бащиния си град във високата долина, обратно в планината. Там, също както някога,

старият майстор седял на скромна рогозка пред своята колиба, а пръстите му удряли по лютнята; вместо поздрав той изрекъл два стиха за ощастливяването чрез изкуството, от чиято дълбина и благозвучие очите на младия човек се налели със сълзи.

Отново Хан Фоок останал при Майстора на свършеното слово, сега, след като владеел звуците, по които изучавал свиренето на цитра, за него месеците изчезнали като сняг при западен вятър. Още два пъти се случвало да бъде завладян от тъга по родината и тя да го поразява; първия път избягал тайно през нощта, но преди да стигне до последния завой на долината, нощният вятър минал над цитрата, а тя висяла окачена на вратата на колибата, тоновете полетели след него и го зовели да се върне назад, така че той не можел да устои. После Хан Фоок сънувал, че засажда фиданка в своята градина, а жена му стои там, докато неговите деца поливат дръвчето с вино и мляко. Когато се събудил, луната била огряла стаичката му, той се вдигнал объркан и видял до себе си майсторът да лежи в просъница, неговата старческа брада кротко да потръпва; тогава го обзела горчива омраза към този човек, който, както му се струвало, разбил неговия живот, изкушил го за бъдещето му. Испитал желание да се нахвърли върху му и да го убие. В същия миг старецът отворил очи и веднага взел да се усмихва с фина, тъжна благодат, която обезоръжила ученика.

— Опомни се, Хан Фоок — изрекъл старият тихо, — ти си свободен да правиш, каквото желаеш. Можеш да си отидеш в родината, да садиш дървета, да ме мразиш и удряш — това няма значение.

— Ах, как бих могъл да те мразя! — извикал поетът с буен жест. — То би било като че ли съм поискал да мразя самото небе.

И той останал. Учел се да свири на цитра, после на флейта, а още по-късно при напътствията на маестрото започнал бавно да съчинява стихове, онова бавно родно изкуство да се декламираат само прости и непретрупани, с това обаче те ровели в душата на слушателя както вятър във водно огледало. Той описвал изгрева на слънцето, как то се бави по билото на планината, беззвучното стрелкане на рибите, когато като сенки плуват под водата, или полношването на млада върба от пролетния вятър; и ако това се чуело, не било само слънцето и играта на рибите, шепотът на върбовите вейки, но изглеждало, че всеки път небето и светът за миг звучат в едно и са в съзвучие, в най-

съвършена музика и при това всеки слушател мисли с удоволствие или с болка: какво сам той обича или мрази, момчето за игрите, младежът за любимата, а старецът за смъртта.

Хан Фоок вече не знаел колко много години е прекарал при майстора край извора на голямата река, често му се струвало, че едва миналата вечер е пристъпил в тази долина и е бил приет за играта със струните на стареца, често му изглеждало, сякаш зад него са паднали всички човешки възрасти и времена и са се превърнали в нереални, призрачни.

Тогава една сутрин Хан Фоок се събудил сам в колибата и където и да търсел и да зовял майстора, той бил изчезнал. През нощта като че ли изведнъж била дошла есента, суров вятър се втурвал срещу старата колиба, а над планинското било летели големи ята прелетни птици, още преди да било настанало времето за отлитането им.

Ето че Хан Фоок взел малката си лютня и заслизал надолу към своята родна страна, където и да го срещали хора, те го приветствали с поздрав, подходящ за възрастни и знатни, а когато стигнал до родния си град, там били починали годеницата и баща му, други хора живеели в техните къщи. Вечерта обаче покрай реката уреждали празнично шествие с пъстроцветни фенерчета и поетът Хан Фоок стоял от другата страна на тъмния бряг, облегнат на ствола на старо дърво, а щом засвирил на своята лютня, жените въздишали и гледали очаровани и със свити сърца в нощта, а младите момичета зовели свирача на лютня, защото никъде не можели да го намерят, викали високо, че още нивга никоя от тях не била чувала такива тонове. Хан Фоок се усмихвал. Той гледал към реката, по която плували отраженията на хиляди светлини и не знаел как да ги отличи от действителните, така той и в душата си не намерил разлика между този празник и някогашния, когато стоял тук като младеж и чул думите на непознатия майстор на словото.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.